

یادداشت

توافقی هسته‌ای با نقطه تعادل منطقه

قرن بیستم هنگام گذر دیپلماسی جهانی از تجربه بزرگی موسوم به جنگ سرد بود. جهان دوقطبی بزرگترین نمادوویرگی این دوران است.اما سرانجام در اوایلسین سال‌های این قرن بافروپاشی اتحاد شوروی دوران جنگ سرد به پایان رسید و دوران تک قطبی آغاز شد. دورانی که آن قدر کوتاه بود که پایان آن اینهام امیز می‌نماید. جهان اکنون در مداری از قدرت‌های نوین از آسیای جنوب‌شرقی تا خاورمیانه و آمریکای لاتین مسیر می‌کند. شکل‌گیری قطب‌های نوسه در سراسر جهان به شکل‌گیری نظام قطب‌های منطقه‌ای انجامیده است. گویا دیگر فصل ادله جهان از سرزمین‌های آن‌سوی دریاها به پایان رسیده‌است. توافق هسته‌ای ایران با گروه موسوم به ۵+۱ در چارچوب این فرآیند استراتژیک حاکم‌بر جهان قابل درک است.

فرآیندی که به شکل‌گیری قطب‌های منطقه‌ای انجامید بر بستری از توسعه اقتصادی و مزیت‌های ژئولیتیک جریان دارد. مزیت‌هایی که براساس چیدمان نوین جهانی یا آمیش ژئو استراتژیک باز تعریف شده است. اداره قطب‌های منطقه‌ای نیازمند بکارگیری شیوه‌ها و سازوکارهای نوینی است. اساس این سازوکارها بر شالوده نقاط تعادل استراتژیک منطقه‌ای بنیان نهاده شده است. ایران در آمیش نوین ژئو استراتژیک جهان نقطه تعادل یکی از مهم‌ترین قطب‌های منطقه‌ای جهان به شمر می‌رود. از این رو تلاش در راستای صلح جهانی و تنش‌زدایی از مسیر برقراری روابط سیاسی خردمندانه و په دور از تنش با سنگ زایه و نقطه تعادل منطقه‌خاورمیانه و غرب آسیا می‌گذرد.

در منطقه خاورمیانه هیچ کشوری جز ایران قادر به برقراری تعادل استراتژیک در یکی از حساس‌ترین و حیاتی‌ترین قطب‌های منطقه‌ای نیست.خاورمیانه دارای بزرگ‌ترین ذخایر انرژی جهان است. گذرگاه‌های آبی آن، جریان حیاتی صنایع جهان است. در آینده نزدیک گاز در ژئولیتیک انرژی جهانی اهمیتی بیش از نفت خواهد داشت. تأمین امنیت خطوط بین‌المللی انتقال گاز به سرزمین‌های دور و نزدیک نیازمند آنگا که بزرگ‌ترین نقطه تعادل منطقه یعنی ایران است.مخالفت و رقابت کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس و اسرائیل و تا حدودی ترکیه نیز ریشه در این واقعیت دارد. این کشورها منافع ملی ایران را نشانده گرفته‌اند. این در حالی است که اکنون منافع ملی ایران با منافع جهانی گره خورده است. جهان نیازمند مصالحه با برقرار کننده تعادل در قطب خاورمیانه است.

جهان

تداوم حملات هوایی ائتلاف عربی به یمن

گزارش سازمان ملل از مرگ ۵۱۹ نفر در خنوت‌های ۱۲ هفته گذشته یمن

مبارزان جنبشی انصارالله یمن، موسوم به «حوثی‌ها»، در روز گذشته کاخ رئیس جمهوری در شهر «عدن» را ترک کردند. عقب‌نشینی حوثی‌ها از مقر پیشین «عبدربه منصور هادی» در حالی صورت گرفت که مسئولان این دولت عربی، به رهبری عربستان در ادامه تجاوز خود به خاک یمن، حملات شبنه‌ای را علیه پایگاه‌های انصارالله در شهر «عز» و «معه» نزدیک تنگه «باب‌المندب» انجام دادند.

همزمان با ادامه حملات نظامی عربستان سعودی در یمن، سازمان ملل اعلام کرد دست کم ۵۱۹ نفر از جمله زن و کودک در ۲ هفته خسرونت در این کشور عربی جان خود را از دست دادند. «والری آموس»، معاون دبیر کل سازمان ملل متحد افزود: دست‌کم یک‌هزار و ۷۰۰ نفر نیز در درگیری‌ها میان گروه‌های رقیب در یمن و حملات هوایی عربستان سعودی در این کشور زخمی شدند.

مبارزان با ادامه حمله‌ها از این دربر یمن درگیری‌های شدید با نیروهای وفادار به عبدربه منصور هادی، رئیس جمهوری متواری یمن کاخ ریاست‌جمهوری «عالمشقیق عدن» واقع در جنوب یمن را به کنترل خود درآورده بودند. یک مقام یمنی حاضر در عدن که حاضر نشد نام خود را افاش کند در توضیح این خبر گفت «شبه‌نظامیان حوثی و متحدان آنها پیش از طلوع آفتاب کاخ معاشیق را ترک کردند». پیش از این کشورها کنترل شهر عدن را به‌طور کامل در دست گرفته‌بودند و همچنین کاخ ریاست‌جمهوری این شهر را به اشغال خود در آورند. بر برخی منابع اعلام کردند که در این درگیری‌ها حدود ۴۴ تن کشته و ۷۶ تن دیگر زخمی شده‌اند. ائتلاف عربی در رهبری عربستان سعودی از ۹ روز پیش مداخله نظامی خود در یمن را آغاز کردند و با حملاتی هوایی به بمباران یمن پرداختند. عربستان در تلاش است تا این حملات مانع پیشروی جنبش انصارالله و نیروهای نظامی وابسته به «علی عبدالله صالح»، رئیس جمهوری پیشین یمن شود. «محمد عبدالسلام»، سخنگوی انصارالله یمن روز گذشته و در واکنش به حملات هوایی ائتلاف عربی اعلام کرد که متجاوزان به خاک یمن به هیچ وجه به نتیجه خاصی دست پیدا نکرده‌اند. وی تأکید کرد که حملات و جنایات متجاوزان طی روزهای اخیر در یمن نتیجه‌ای جز تخریب و انهدام زیرساخت‌ها و تأسیسات شهری و کشتار مردم بی‌گناه نداشته است.

عبور ظریف ایران از گردنه لوزان

◀ **ایران و گروه ۵+۱ سرانجام بر سر چارچوب توافق نهایی به تفاهم رسیدند**

عباس، ایران

بیانیه مطبوعاتی مشترک ایران و گروه ۵+۱

ما، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و نماینده عالی اتحادیه اروپا، همراه با وزرای خارجه ۳ کشور اروپایی به اضافه ۳ (چین، فرانسه، آلمان، فدراسیون روسیه، آمریکا، بریتانیا و ایالات متحده) از ششم تا سیزدهم فروردین ۱۳۹۴ در سوییس دیدار نمودیم. همان طور که در آذرماه ۱۳۹۲ توافق کرده بودیم، ما به این منظور در این جا گرد هم آمدیم تا راه‌حالی به منظور دستیابی به حل‌وفصل جامعی که ماهیت صرفاً صلح‌آمیز برای برنامه هسته‌ای ایران را تضمین نموده و کلیه تحریم‌ها را به صورت کامل لغو نماید، پیدا کنیم.

امروز ما یک گام تعیین‌کننده برداشتیم؛ ما به راه‌حالی در مورد مولفه‌های مهم برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) دست یافتیم. این امر مدیون عزم سیاسی، حسن نیت و تلاش جدی همه طرف‌ها بوده است. اجازه فرمائید از همه‌هیات‌های نمایندگی به خاطر تلاش‌های خستگی‌ناپذیرشان تقدیر نمایم. تصمیم امروز ما که مبانی مورد توافق برای متن نهایی برجام را پایه‌ریزی می‌کند بسیار مهم است. اکنون می‌توانیم مجدداً نگرارش توافق نهایی و ضمایم آن را با بهره گرفتن از راه‌حالی که در این چند روز به آنها دست یافتیم، شروع کنیم. همچنان که ایران برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای خود را دنبال می‌کند، سطح و ظرفیت غنی‌سازی و میزان ذخایر ایران برای دوره‌های زمانی مشخص، محدود خواهد شد و نظنز تنها مرکز غنی‌سازی ایران خواهد بود. تحقیق و توسعه غنی‌سازی در ایران بر روی ماشین‌های سانتریفیوژ براساس یک جدول زمانی و سطح توافق شده، انجام خواهد شد. فردو از یک سایت غنی‌سازی به یک مرکز هسته‌ای، فیزیک و فناوری تبدیل خواهد گردید. در این مرکز همکاری بین‌المللی در حوزه‌های تحقیق و توسعه مورد توافق، مورد تشویق قرار خواهد گرفت. مواد شکافت‌پذیر در فردو نخواهد بود.

راکتور تحقیقاتی پیشرفته آب‌سنگین در اراک با همکاری مشترک بین‌المللی باطراحی و نوسازی خواهد شد به گونه‌ای که پلوتونیوم با قابلیت تسلیحاتی در آن تولید گردد. باافزآوری صورت نخواهد گرفت و سوخت مصرف شده صادر گردید. مجموعه تأدبیری برای نظارت بر اجرای مفاد برجام شامل کد اصلاحی ۳۰۱ و اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی مورد توافق واقع شده است. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از فناوری‌های مدرن نظارتی استفاده خواهد کرد و از دسترسی‌های توافقی شده بیشتری از جمله به منظور روشن کردن موضوعات گذشته و حال برخوردار خواهد شد.

ایران در همکاری‌های بین‌المللی در حوزه انرژی هسته‌ای صلح‌آمیز مشترک خواهد نمود که می‌تواند شامل ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای و راکتورهای تحقیقاتی شود. یک حوزه مهم دیگر، همکاری در زمینه ایمنی و امنیت هسته‌ای می‌باشد.

اتحادیه اروپایی، اعمال تحریم‌های اقتصادی و مالی مرتبط با هسته‌ای خود را خاتمه خواهد داد و ایالات متحده نیز اجرای تحریم‌های مالی و اقتصادی ثانویه مرتبط با هسته‌ای را، همزمان با اجرای تعهدات عمده هسته‌ای ایران به نحوی که توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی راستی‌آزمایی شود، متوقف خواهد کرد. یک قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل متحد صادر خواهد شد که در آن کلیه قطعنامه‌های قبلی مرتبط با موضوع هسته‌ای لغو خواهد گردید و برخی تدابیر محدودیت‌ساز مشخص، را برای یک دوره مورد توافق، لحاظ خواهد کرد. ما در هنته‌ها و ماه‌های آینده، برای نگرش متن جامع شامل جزئیات فنی آن، در سطوح سیاسی و کارشناسی کار خواهیم کرد. ما خود را متعهد به تکمیل تلاش‌ها تا تاریخ ۱۱ تیرماه می‌دانیم. از دولت سوییس به خاطر حمایت‌های سخاوتمندانه در میزبانی این مذاکرات تقدیر و تشکر می‌نماییم. از خبرنگاران عزیز که در این مدت همراه ما بودند نیز بسیارسازگرمیم.

دولت آمریکا چیست؛ چرا که این مسئولیت دولت آمریکا است که این روش‌ها را دنبال کند و از نظر حقوق بین‌الملل دولت آمریکا مسئول و موظف خواهد بود که تحریم‌ها را بپاکه لغو کند و اگر کسی درباره روند تدریجی تحریم‌ها صحبت می‌کند باید بداندیم که بر خلاف آنچه تاکنون تصویب شده صحبت می‌کند.

جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا نیز پیش از این قرائت بیانیه مطبوعاتی در لوزان سوییس گفت: «ما امروز به یک پیشرفت خیلی مهم در این مسأله رسیدیم. ما به توافقی درباره پارامترهای کلیدی رسیدیم. ما به جامعه بین‌المللی تضمین خواهد داد، برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز باقی خواهد ماند.» وزیر امور خارجه آمریکا گفت: کارشناسان ما روی پارامترها کار خواهند کرد تا آن راه‌نمایی کنند. در ادامه مجدداً ظریف، وزیر امور خارجه کشورمان و فدریکا موگرینی، مقام ارشد تیم مذاکرات خارجی اتحادیه اروپا بیانیه مشترک مذاکرات هسته‌ای را با حضور وزیران خارجه آمریکا، انگلیس، فرانسه و آلمان در انستیتوی تکنیک شهر لوزان منتشر کردند. این بیانیه مطبوعاتی توسط مجدداً ظریف و فدریکا موگرینی در کنفرانس خبری مشترک به زبان انگلیسی و فارسی ارایه شد.

عباس عراقچی، معاون امور حقوقی و بین‌المللی وزیر امور خارجه و عضو ارشد تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای نخستین دیپلمات ارشدی بود که پس از قرائت بیانیه مطبوعاتی در صداوسیما به صورت تلفنی توضیحاتی ارایه کرد. وی با اشاره به بیانیه مشترک هسته‌ای میان ایران و گروه ۵+۱ گفت: «محدودیت‌های ۱۶ ماهه مذاکره است. افزود: این‌بار به نقطه‌ای رسیدیم که از نظر رسیدن به خواسته‌های اساسی که در طول مذاکرات داشتیم دستوراتی مهم برای جمهوری اسلامی ایران است. معاون وزیر خارجه افزود: برنامه هسته‌ای که ۶ قطعنامه شورای امنیت علیه آن وجود داشت و آن را بی‌اعتبار می‌شود این بزرگ‌ترین دستاورد ما است.

عراقچی در پاسخ به این پرسش که آیا از بیانیه‌ای که اعلام شده است رضایت دارد یا خیر؟ گفت: حتماً این‌گونه است. وی با اشاره به این که این بیانیه محصول حدود ۱۶ ماه مذاکره است، افزود: این‌بار به نقطه‌ای رسیدیم که از نظر رسیدن به خواسته‌های اساسی که در طول مذاکرات داشتیم دستوراتی مهم برای جمهوری اسلامی ایران است. معاون وزیر خارجه افزود: برنامه هسته‌ای که ۶ قطعنامه شورای امنیت علیه آن وجود داشت و آن را بی‌اعتبار می‌شود این بزرگ‌ترین دستاورد ما است.

وزیر امور خارجه کشورمان با تأکید بر این که ما دولت‌ها را مسئول اجرای تعهدات می‌دانیم، اظهار کرد: ما کاری نداریم که روش‌های قانونی داخلی

گزارش

راه‌حل‌های تفاهم‌شده در لوزان برای رسیدن به توافق نهایی

بیانیه مطبوعاتی مشترک ایران و گروه ۵+۱ سرانجام روز پنجشنبه قرائت شد. بلافاصله از ساعاتی پس از قرائت این بیانیه، نظرسرات موافق و مخالف چه در داخل و چه در خارج در خصوص این بیانیه ایراد شد. برخی در داخل ایران این بیانیه را حاوی تعهداتی برای ایران دانستند و اعلام کردند که این بیانیه هیچ دستاوردی برای ایران نداشته است. در خارج نیز برخی غرب را برای رسیدن به چنین تفاهمی با ایران هدف انتقاد قرار دادند. نکته اما این است که به نظر می‌رسد در همین ابتدای کار، طرفین کار خود را بر مبنای برد برد در دست انجام داده‌اند، چراکه از یک متن واحد هم می‌توان نظر موافق استخراج کرد و هم نظر مخالف. به این ترتیب طرفین مذاکره‌کننده، به متنی واحد برای تفاهم هسته‌ای رسید‌اند و می‌توانند این متن را در داخل کشورهای‌شان عرضه کنند. این خود قدمی مهم در راه رسیدن به توافق نهایی است.

تداوم برنامه هسته‌ای از جمله غنی‌سازی

در چارچوب راه‌حل‌های موجود، هیچ‌یک از تأسیسات و فعالیت‌های مرتبط هسته‌ای متوقف، تعطیل یا تعلیق نمی‌شود و فعالیت‌های هسته‌ای ایران در تمامی تأسیسات هسته‌ای از جمله نظنز، فردو، اصفهان و اراک ادامه خواهد یافت. این راه‌حل‌های جامع، ادامه برنامه غنی‌سازی در داخل کشور را تضمین می‌کند و بر این اساس جمهوری اسلامی ایران قادر خواهد بود مطابق مفاد برنامه جامع اقدام مشترک تولید صنعتی سوخت هسته‌ای خود را برای تأمین سوخت نیروگاه‌های هسته‌ای ادامه دهد.

بر اساس راه‌حل به دست آمده، دوره زمانی برنامه جامع اقدام مشترک در خصوص برنامه غنی‌سازی ایران ۱۰ ساله خواهد بود. در طول این مدت، تعداد بیش از ۵۰۰۰ ماشین سانتریفیوژ در نظنز به تولید مواد غنی‌شده در سطح ۳۷٪ در صه ادامه خواهند داد. ماشین‌های اضافه بر این تعداد و زیرساخت‌های مرتبط با آنها جهت جایگزینی با ماشین‌هایی که در طول این زمان آسیب می‌بینند، جمع‌آوری و تحت نظارت آژانس نگهداری خواهد شد. همچنین ایران قادر خواهد بود ذخایر موجود مواد غنی شده خود را برای تولید مجتمع سوخت هسته‌ای با صادرات آنها به بازارهای بین‌المللی در قبال خرید اورانیوم اختصاص دهد. بر اساس راه‌حل‌های به دست آمده ایران برنامه تحقیق و توسعه خود را روی ماشین‌های پیشرفته ادامه خواهد داد و مراحل آغاز و تکمیل فرایند تحقیق و توسعه سانتریفیوژهای IR-۴، IR-۴۰ و IR-۴۰۰ را در طول دوره زمانی ۱۰ ساله برنامه جامع اقدام مشترک ادامه خواهد داد.

تأسیسات فردو

بر اساس راه‌حل‌های به دست آمده تأسیسات هسته‌ای فردو به مرکز تحقیقات هسته‌ای و فیزیک پیشرفته تبدیل خواهد شد. بیش از ۱۰۰۰ ماشین سانتریفیوژ و تمامی زیرساخت آنها در فردو حفظ و نگهداری خواهند شد که از این میان دو بیش از سانتریفیوژ در چارچوب تحقیق و توسعه هستند. همچنین تیمی از تأسیسات فردو با همکاری برخی از کشورهای (۵+۱) به انجام تحقیقات پیشرفته هسته‌ای و تولید ایزوتوپ‌های پایدار که مصارف مهمی در صنعت، کشاورزی و پزشکی دارد، اختصاص پدیدای کند.

راکتور تحقیقاتی آب‌سنگین اراک

مطابق راه‌حل‌های موجود، راکتور تحقیقاتی اراک آب سنگین باقی خواهد ماند و با انجام باطراحی ارتقا یافته وروژآمد خواهد شد. در بازطراحی راکتور ضمن کاهش میزان تولیدی پلوتونیوم، کارایی راکتور اراک به میزان قابل توجهی افزایش پیدا خواهد کرد. بازطراحی راکتور اراک در چارچوب یک برنامه ۱۰مقانبندی مشخص و در قالب یک پروژه بین‌المللی مشترک تحت مدیریت ایران آغاز و پس از آن بلافاصله ساخت آن شروع و در چارچوب یک برنامه زمان‌بندی تکمیل خواهد شد.

پروتکل الحاقی

ایران در جهت شفافیت و اعتمادسازی به صورت داوطلبانه پروتکل الحاقی را به صورت موقت اجرا کرده‌د در ادامه فرآیند تصویب این پروتکل طبق یک جدول زمانی در چارچوب اختیارات رئیس‌جمهوری و مجلس شورای اسلامی به تصویب خواهد رسید.

لغو تحریم‌ها

بر اساس راه‌حل‌های به دست آمده، پس از اجرای شدن برنامه جامع اقدام مشترک، تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت لغو خواهد شد و همه تحریم‌های اقتصادی و مالی چندجانبه اروپا و یکجانبه آمریکا از جمله تحریم‌های مالی، بانکی، بیمه، سرمایه‌گذاری و تمامی خدمات مرتبط با آنها در حوزه‌های مختلف از جمله نفت، گاز، پتروشیمی و خودروسازی فوراً لغو خواهند شد. همچنین تحریم‌ها علیه اشخاص حقیقی و حقوقی، سازمان‌ها، نهادهای دولتی و خصوصی تحت تحریم‌های مرتبط هسته‌ای ایران از جمله بانک مرکزی، سایر موسسات مالی و بانکی، سوئیفت، کنسرتراپی و هواپیمایی جمهوری اسلامی، کنسرتراپی نفت‌به‌طور همه‌جانبه فوراً رداشته خواهند شد.

زمان بندی اجرای برنامه جامع اقدام مشترک
پس پایان یافتن این مرحله از مذاکرات، تدوین پیش‌نویس برنامه جامع اقدام مشترک تا تازه زمانی ۱۰ تیر در آینده نزدیک آغاز خواهد شد. بانهایی شدن متن، برنامه جامع اقدام مشترک در قالب قطعنامه‌ای در شورای امنیت سازمان ملل متحد مورد تأیید قرار خواهد گرفت جهت لازم‌الاجرا شدن برنامه جامع اقدام مشترک برای تمامی کشورهای عضو سازمان ملل متحد. این قطعنامه همچون قطعنامه‌هایی که علیه ایران تصویب شده بودند تحت ماده ۴ فصل هفتم منشور ملل متحد تصویب خواهد شد تا بتواند قطعنامه‌های قبلی را لغو کند.